

Koulutus- ja osaamistarpeet – ennakointityötä kahdesta näkö- kulmasta

Matti Kimari

Opetusneuvos, VTM
Koulustarve-ennakointiyksikön esimies
Opetushallitus
matti.kimari@oph.fi

Sirkka-Liisa Kärki

Opetusneuvos, FM, SHO
Ammatillisen koulutuksen kehittäminen -yksikön esimies
Opetushallitus
sirkka-liisa.karki@oph.fi

Johdanto

Tässä artikkelissa esitellään Opetushallituksen ennakointityötä kahdesta näkökulmasta. Toinen on määrällinen työvoima- ja koulustarpeiden ennakointi ja toinen laadullinen opetuksen sisältöihin liittyvä osaamistarpeiden ennakointi. Sekä määrällinen että laadullinen ennakointi ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa ja niissä hyödynnetään työelämän muutoksia kuvaavaa tietoa.

Molemmat ennakkoinnit liittyvät ammatillisesti suuntautuvan koulutuksen ennakointiin.

Ennakointityö alkoi Opetushallituksessa vuonna 1996 kahdella opetusministeriön ja Euroopan sosiaalirahaston rahoittamalla hankkeella: Osenna-hanke ja Mitenna-hanke. Edellisessä oli tavoitteena kehittää laadullisen ennakkoinnin ja jälkimmäisessä määrällisen ennakkoinnin menetelmää. Näistä Mitenna-hankkeen tuloksia on hyödynnetty jatkuvasti. Samalla menetelmää ja ennakkoinnissa käytettyä laskentamallia on

kehitetty edelleen ja sitä on sovellettu vähitellen myös alueelliseen maakuntavetoiseen ennakkointiin.

Opetushallituksen koulutustarpeiden ennakkointi on laajentunut verkostoksi, jossa ovat mukana opetusministeriön lisäksi työministeriö, sisäasiainministeriö ja muut keskeiset ministeriöt. Tilastokeskus tuottaa ennakkointia varten tarvittavan pohja-aineiston. Alueennakkointia koordinoivat opetusministeriö ja Opetushallitus ja päävastuu siitä on maakuntien liitoilla. Maakuntien liittojen kanssa yhteistyötä tekevät TE-keskukset, lääninhallitukset, työmarkkinajärjestöt, työelämän edustajat, koulutuksen järjestäjät sekä oppilaitokset ja korkeakoulut.

Koulutustarpeiden ennakkointi on tärkeää koulutuksen kehittämisessä. Ennakkointi palvelee koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmien valmistelua, koulutuksen järjestämislupien muutoksia, korkeakoulujen tavoite- ja tuloskeskusteluja, vuosittaista koulutustarjontaa ja ennakkointi tukee vahvasti myös aluekehittämistä. Osaamistarpeiden ennakkoinnissa korostuvat erityisesti opetussuunnitelmien ja näyttötutkintojen perusteiden laadinnan tietotarpeet. Ennakkointitiedolla on entistä enemmän käyttöä myös oppilaanohjauksessa, kun koulutukseen hakeutuvalla on tarve saada tietoa tulevaisuuden työllistymismahdollisuuksista.

Vuosien 2007 - 2012 kehittämissuunnitelman valmistelu loppusuoralla

Valtioneuvosto vahvistaa uuden koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuoden 2007 loppuun mennessä. Valmistelua

varten Opetushallitus on tuottanut ennakkointilaskelmia valtakunnallisesta aloittajatarpeesta vuodelle 2012 (Opetusministeriö 2007a), joita on myöhemmin osittain tarkennettu. Tarvelaskelmat koskevat ammatillista peruskoulutusta, ammattikorkeakoulutusta sekä yliopistokoulutusta. Ennakkoinnin pääpaino on ollut nuorten tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Vuosien 2007 - 2012 kehittämissuunnitelmaa varten aloitettiin myös alueellinen ennakkointi maakuntien liittojen johdolla vuonna 2006. Alueellisessa ennakkoinnissa pyritään ottamaan huomioon maakuntien liittojen laatimat maakuntasuunnitelmat ja -ohjelmat, jotta suunnitelmien tavoitteet ja koulutuksen mitoitus tukisivat mahdollisimman hyvin aluekehittämistä.

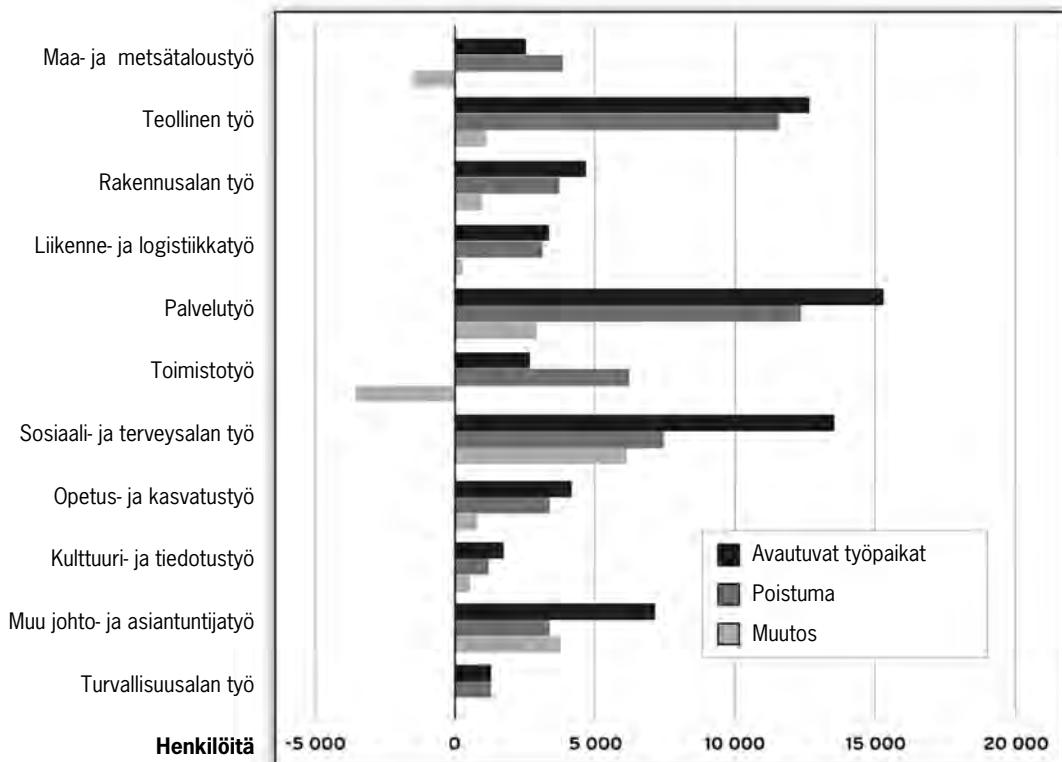
Työvoiman kysynnän kehityksestä vuoteen 2020

Työministeriön Työvoima 2025 -raportti sisältää muun muassa työvoiman kysynnän ja tarjonnan kehitysnäkymiä lähivuosina ja vuoteen 2030 (Työministeriö 2007). Laajapohjaisessa projektissa tuotettiin toimialoitain työllisen työvoiman kysyntäennusteet. Näitä tuloksia Opetushallitus on käyttänyt omassa työssään ennakoidesaan ammattirakenteiden muutoksia vuoteen 2020.

Toimialoista on Työvoima 2025 -raportin mukaan ennakoitu työllistyvän nykyistä enemmän työntekijöitä etenkin palvelualoilla, kuten puhtaanpidossa ja kiinteistöpalveluissa, liike-elämää palvelevissa toiminnoissa, kaupan toimialalla, ravitsemis- ja majoitustoiminnoissa sekä terveydenhuoltopalvelujen ja sosiaalipalvelujen toimialoilla. Myös kult-

tuuri- ja virkistystoiminnassa työllisten määrän ennakoitaan lisääntyvän. Alkutuotannossa ja useimmilla teollisuuden toimialoilla sekä rahoitus- ja vakuutus-toiminnassa työllisten määrän ennakoitaan vähenevän selvästi pitkällä aikavälillä.

Opetushallituksen ennakoinnissa on toimialoittaista työvoiman kysyntäennustetta hyödynnetty siten, että kullekin toimialalle on laadittu ammattiryhmäkohtainen (noin 60 ammattiryhmää) ennuste kaudelle 2005 - 2020. Näistä on yhteen laskien saatu koko työllistä työ-

Kuvio 1. Avautuvat työpaikat kaudella 2005 – 2020 vuotta kohti.

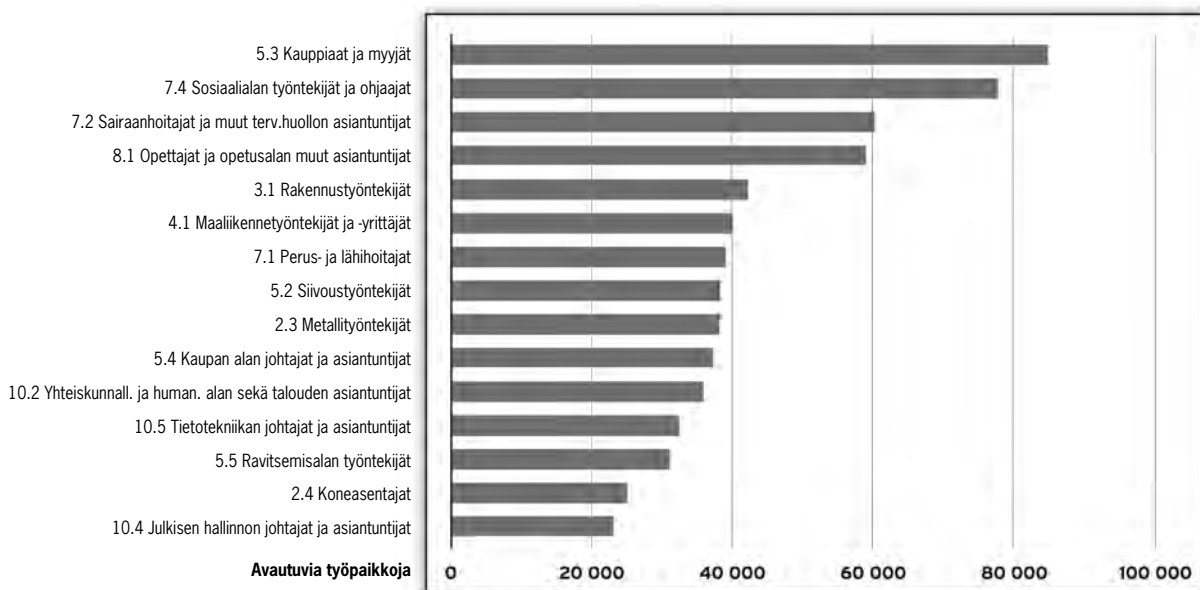
voimaa kuvaava ammattirakenne-ennuste. Lisäksi on arvioitu työvoiman poistuma ammattiryhmittäin.

Kuvion 1. mukainen kehitys kuvaa yhtä laskennassa käytettyä ennustevaihtoehtoa eli tavoitekehitystä. Se tarkoittaa vaihtoehtoa, jossa sekä toimialaennuste että ammattirakenne-ennuste perustuvat korkeatasoiseen tiede-, teknologia-, liiketoiminta- ja ympäristöosaamiseen sekä palveluosaamiseen. Poistumalla on suuri merkitys avautuvien työ-

paikkojen määrässä. Työllisten yhteenlaskettu poistuman määrä on yhteensä hieman yli 900 000 ennustekaudella. Työllisten kokonaismäärän ennakoitaan kasvavan ennustekaudella huomattavasti vähemmän, eli hieman alle 200 000:lla. Kaikkia poistumia ei korvata mm. silloin, kun työllisten määrä supistuu kyseisessä ammattiryhmässä. Syntyy myös uusia ammatteja ja vanhoja ammatteja poistuu työelämästä. Näitä muutoksia pyritään ennakoitavuudessa myös ottamaan huomioon.

Kuvion 2. mukaan työllistävimmät ammattiryhmät ovat kaupan alalla, sosiaali- ja terveysalan ammateissa sekä opetuslalla. Erilaisissa asiantuntijatehtävissä työllisten määrä kasvaa huomattavasti, mutta poistuma on keskimää-

raistä vähäisempi. Esimerkiksi tietotekniikan asiantuntijoiden määrä on lisääntynyt vasta parin viime vuosikymmenen aikana, joten eläkkeelle siirtyään muita ammattiryhmiä myöhemmin.

Kuvio 2. Ammattiryhmät, joissa avautuu eniten työpaikkoja kaudella 2005 – 2020.

Aloittajatarpeet ensi vuosikymmenen alussa

Työvoiman kehityksen perusteella on ennakoitu aloittajatarpeita nuorten ammatillisesti suuntautuneessa koulutuksessa. Aloittajatarpeita on ennakoitu opintoaloittain. Ennakointityössä on arvioitu sitä, millaista koulutusta kussakin ammatissa ensi vuosikymmenellä tarvitaan. Koulutukselle on asetettu laskelmissa myös tavoitteita siitä, kuinka moni läpäisee aloittamansa koulutuksen, miten suuri osa heistä jatkaa koulutusasteelta toiselle ja miten tutkinnon suorittaneet siirtyvät työelämään.

Koulutustarpeiden ennakoitavuudella on pyritty tuottamaan tietoa Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2007 - 2012 valmistelua varten. Työtä on ohjannut opetusministeriön Koulutustarjonta 2012 -työryhmä.

Taulukoista 1 ja 2 ilmenevät nykyiset nuorten ammatillisesti suuntautuneen koulutuksen aloittajamäärät, aloittajatarvelaskelmat ja alustavat aloittajatarpeet, jotka sisältyvät opetusministeriön Koulutus- ja tutkimus 2007 - 2012 -kehittämissuunnitelmaluonnokseen (Opetusministeriö 2007b). Luonnos (29.6.2007) on ollut laajalla lausunkierroksella ja Valtioneuvosto vahvistaa

kehittämissuunnitelman vuoden 2007 loppuun mennessä.

Ennakointilaskelmien mukaan ammatillisen peruskoulutuksen määrää ja osuutta tulisi lisätä nykyisestä (taulukko 1). Merkittävä tekijä tähän on työelämästä poistuvien työntekijöiden painotuminen niihin ammatteihin, joihin kouluttaudutaan ja sijoitetaan ammatillisesta peruskoulutuksesta. Korkeakou-

lutuksen mitoitus pienenisi laskelmien mukaan nykyiseen verrattuna. Vaikka korkeakoulutusta edellyttävien ammattien työllisten määrä kasvaa, poistuman osuus ei ole yhtä merkittävä kuin ammatillista peruskoulutusta edellyttävissä ammateissa. Lisäksi yliopistokoulutuksen nykytilan vertailuluvussa on muitakin kuin nuorisoikäluokkaan kuuluvia aloittaneita.

Taulukko 1. Laskelma nuorten ammatillisesti suuntautuneen koulutuksen aloittajatarpeista ja alustavat aloittajatavoitteet koulutusasteittain vuodelle 2012.

Koulutusaste	Aloittaneet ¹	Laskelma v. 2012 ²	Aloittajatavoite v. 2012 ³
Ammatillinen peruskoulutus	49 014	51 880	48 300
Ammattikorkeakoulu	26 166	24 040	24 800
Yliopisto	21 000	17 140	19 200
Yhteensä	96 180	93 060	92 300

¹ Tiedot koskevat ammatillisen peruskoulutuksen osalta vuotta 2004, ammattikorkeakoulujen osalta vuotta 2006 ja yliopistojen osalta vuotta 2005.

² Alustava laskelma koulutustarjonnan tavoitteista vuodelle 2012. Opetushallitus.

³ Koulutus ja tutkimus 2007–2012. Luonnos 29.6.2007. Opetusministeriö.

Alustavat koulutusaloittaiset aloittajatavoitteet ovat ennakointilaskelmien osoittamien muutosten suuntaisia. Poikkeuksena on matkailu-, ravitsemis- ja talousala, jossa ennakointitulos merkitsisi aloittajamäärien kasvua, mutta aloittajatavoite olisi pienempi kuin tämänhetkinen aloittajamäärä.

Aloittajamääriä tulisi lisätä ennen kaikkea sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla. Lisää aloittajia tarvitaan koulutusalan kaikilla asteilla ja lähes kaikilla opintoaloilla. Siihen vaikuttaa ennen kaikkea sosiaalipalvelujen ja terveydenhuoltopalvelujen toimialojen ennakoitu voimakas kasvu.

Toinen koulutusala, jonka aloittajatarve kasvaa, on tekniikan ja liikenteen ala. Tällä koulutusosalalla kasvu keskittyy ennen kaikkea ammatilliseen peruskoulutukseen ja siinä suuriin opintoaloihin kuten kone-, metalli- ja energiatekniikkaan, ajoneuvo- ja kuljetustekniikkaan sekä arkkitehtuuri ja rakentamiseen. Koulutusosalalla on tarvetta sekä lisätä että vähentää aloittajamääriä opintoalasta riippuen. Myös matkailu- ravitsemis- ja talousalalla ja siinä lähinnä puhdistuspalvelualan koulutuksessa ennakoidaan tarvittavan nykyistä enemmän aloittajia

Taulukko 2. Laskelma nuorten ammatillisesti suuntautuneen koulutuksen aloittajatarpeista ja alustavat aloittajavoitteet koulutusaloittain vuodelle 2012.

Koulutusala	Aloittaneet ¹	Laskelma v. 2012 ²	Aloittajavoite v. 2012 ³
Humanistinen ja kasvatusala	6 018	5 050	5 300
Kulttuuriala	7 844	3 850	5 200
Yhteiskuntatieteen, liiketalouden ja hallinnon ala	15 650	14 420	14 500
Luonnontieteiden ala	7 186	4 330	5 500
Tekniikan ja liikenteen ala	31 313	34 180	32 400
Luonnonvara- ja ympäristöala	4 397	3 800	3 900
Sosiaali-, terevys- ja liikunta-ala	15 201	18 010	18 000
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	8 571	9 390	7 500
Yhteensä	96 180	93 030	92 300

¹ Tiedot koskevat ammatillisen peruskoulutuksen osalta vuotta 2004, ammattikorkeakoulujen osalta vuotta 2006 ja yliopistojen osalta vuotta 2005.

² Alustava laskelma koulutustarjonnan tavoitteista vuodelle 2012. Opetushallitus.

³ Koulutus ja tutkimus 2007–2012. Luonnos 29.6.2007. Opetusministeriö.

Huomattavimmat vähennystarpeet ovat kulttuurin ja luonnontieteiden koulutusosalalla. Kulttuurin koulutusala on ollut suosittu ala, joka on laajentunut viime vuosina yli työvoiman kysynnän. Laskentatuloksiin vaikuttaa myös se, että tavoitteena on nostaa alan keskimääräistä alhaisempaa koulutuksen läpäsysteettä.

Luonnontieteiden alan aloittajatarve on myös selvästi nykyistä vähäisempi. Keskeisiä syitä ovat alan koulutusta edellyttävien ammattiryhmien keskimääräistä pienempi poistuma. Alalla koulutuksen läpäisy on suhteellisen alhainen. Läpäsysteeten nostaminen vähentää laskelmissa alan koulutustarvetta.

Opetushallitus julkaisee edellä kuvatuista ennakoititulosista raportin vuonna 2008. Raportti tulee sisältämään tarkempia tietoja laskentatuloksista opintoaloittain sekä laskelmien tausta-aineistot. Ennakoititulosia sisällytetään myös Opetushallituksen kotisivuille sekä Ensti-tietopalveluun.

Laadullinen ennakointi ja koulutuksen työelämävastavuus

Ammatillisen koulutuksen odotetaan tuottavan nykyisten ja tulevien työmarkkinoiden tarpeisiin laadukasta, laaja-alaista ja joustavaa työvoimaa, jonka ammattitaito vastaa eri ammattialojen osaamisvaatimuksiin. Ammatillisen koulutuksen työelämavas-

taavuutta pyritään lisäämään ennakoimalla tulevaisuuden yhteiskunnan ja työelämän muutoksia sekä niihin liittyviä ammattitaitovaatimusten muutoksia tutkintojen ja koulutuksen kehittämisen lähtökohdaksi. Toistaiseksi tämä laadullinen osaamistarpeiden ennakointi Opetushallituksessa on keskittynyt lähinnä ammatillisten perustutkintojen suorittaneiden osaamisvaatimusten muutosten selvittämiseen. Työssä on hyödynnetty Euroopan Sosiaalirahaston (ESR) Osenan-hankkeen tuloksia, mutta Osennahankkeessa kehitettyä ennakointimallia ei ole käytetty.

Osaamistarpeiden ennakointitiedon hyödyntäminen

Osaamistarveselvitykset ovat keskeisiä työvälineitä ammatillisen koulutuksen kehittämässä. Niiden avulla saadaan tietoa sekä koulutuksen rakenteiden että sisältöjen muutostarpeista. Opetushallitus tekee koulutusaloittain tutkintoja ja koulutusohjelmia sekä niiden nimikkeitä koskevat ehdotukset opetusministeriölle. Nämä ns. tutkintorakenne-esitykset valmistellaan yhteistyössä koulutustoimikuntien ja muiden työelämän edustajien ja sidosryhmien kanssa. Tutkintorakenne-esitysten valmistelussa hyödynnetään osaamistarpeiden ennakoinnin avulla tuotettua tietoa.

Tutkintojen ja koulutusohjelmien kehittämisen ohella laadullista ennakointia hyödynnetään valtakunnallisella tasolla erityisesti opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden kehittämässä. Laadullisen ennakoinnin ja siihen liittyvien erilaisten osaamistarveselvitysten pohjalta laaditaan ammattialakuvaukset. Niiden pohjalta määritellään tutkintojen ja koulutusohjelmien tavoitteet, tutkin-

non osien eli opintokokonaisuuksien nimet ja ammattitaitovaatimukset sekä arviointikriteerit. Koulutuksen järjestäjät puolestaan voivat käyttää työelämän osaamistarpeista tuotettua tietoa valmistellessaan omia opetussuunnitelmiaan. Opiskelijat voivat hyödyntää tehtyjä ammattialakuvauksia suunnitellessaan omia alavalintojaan ja tulevia opintojaan.

Osaamistarpeiden ennakoinnissa tuotettu tieto on keskeisessä asemassa, kun kaikki ammatilliset perustutkinnot, lähes 60 tutkintoa, ja niiden opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet tarkistetaan vuosina 2007- 2010. Työn lähtökohdaksi Opetushallitus on teettänyt lukuisia selvityksiä (yhteensä 15 selvitystä vuonna 2006) ammatillisen peruskoulutuksen eri ammattialojen osaamistarpeista. Useita osaamistarpeiden selvitysprojekteja on myös parhaillaan käynnissä.

Osaamistarpeiden ennakointia tehdään yhdessä työelämän kanssa

Lähtökohtana osaamistarpeiden ennakoinnissa on aiempi tieto tietyllä ammattialalla vaadittavasta osaamisesta. Olemassa olevaa tietoa täydennetään hankkimalla tietoa työelämän ja työtoiminnan muutoksista sekä yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten, erilaisten kehityssuuntien ja tulevaisuuskuvienvai- kutuksista ammattialaan. Osaamistarpeita määriteltäessä nykytilan kartoituksessa käytetään tietolähteinä muun muassa toimialaraportteja, työvoimatiedusteluja sekä suhdannetiedusteluja ja -barometreja. Määrällistä ennakointitietoa hyödynnetään muun muassa selvitetessä, millaista työvoimaa ja missä määrin tarvitaan eri ammattialoille sekä tarkasteltaessa, millaisiin tehtäviin eri tavoin koulutetut henkilöt ovat sijoittuneet.

Osaamistarveselvityksiä on tehty eri tavoin, joka tapauksessa tässä työssä ovat aina mukana myös työelämän edustajat. Osaamistarpeiden ennakoitihankkeissa on osassa keskitytty lähinnä nykyisten perusteiden toimivuuden ja työelämävastaavuuden analysointiin sekä osaamisvaatimuksissa tapahtuvien muutosten selvittämiseen asiantuntijatyönä ja koulutustoimikunnissa. Osa osaamistarveselvityksistä on ollut laajoja tutkimuksia, joita on toteutettu yhteistyössä eri ammattialojen kanssa jopa heidän toimestaan. Osa selvityksistä on sisältänyt monivaiheisia työprosesseja, joissa on analysoitu nykyiset opetussuunnitelman perusteet, tehty laajoja kyselyjä yrityksille ja muille työelämän edustajille, käsitelty saatuja tuloksia asiantuntijapaneelissa, koulutustoimikunnissa sekä opetussuunnitelman perusteprojekteissa. Myös klusterikohtaisia selvityksiä on tehty lähes kaikkia aloja koskien. Opetushallituksen alakohtaiset asiantuntijat koordinoivat osaamistarpeiden selvittämistä vastuullaan olevien alojen ja tutkintojen osalta. Kaikissa selvityksissä koulutustoimikuntien rooli on ollut merkittävä tehtäessä johtopäätöksiä käytettävissä olevan tiedon perusteella. Koulutustoimikunnissa on työnantajien ja työntekijöiden edustajien lisäksi mukana koulutuksen sekä opiskelijoiden ja muiden alakohtaisten sidosryhmien edustus.

Ammattialakuvaukset perustutkintojen opetussuunnitelman perusteiden laadinnan lähtökohtana

Alakohtaisten osaamistarveselvitysten pohjalta laaditaan ammattialakuvaukset. Ammattialakuvaukset on tehty alla olevalla formaatilla tutkintokohtaisiin ammatillisen perus-

koulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteisiin. Ammattialakuvaukset ovat luettavissa Opetushallituksen ammatillisen koulutuksen sivuilla ja Ennakoinnin sähköisessä tietopalvelussa Enstissä.

Ammattialakuvaukset sisältävät seuraavia asioita:

- Ammattialan toimintaympäristön ja alan kuvaus, alalla tehtävän työn tavoitteet ja arvolähtökohdat
- Alan työtoiminnan, työprosessien ja työelämän toimintakokonaisuuksien sekä ydintoimintojen ja tehtävien kuvaukset
- Alan haasteet ja tulevaisuuden näkymät
- Alan keskeiset osaamistarpeet eli ammattitaitovaatimukset suhteessa perustutkinnon suorittaneiden tehtävä- ja vastuualueisiin.

Kuvauksissa valmisteltaessa muutoksia analysoidaan erityisesti seuraavista näkökulmista:

- Mitä ovat pysyvät ammatit, poistuvat ammatit, muuntuvat ammatit ja mahdolliset uudet ammatit ko. ammattialalla?
- Mitä ovat pysyvät työtehtävät, poistuvat työtehtävät, lisääntyvät työtehtävät ko. ammattialalla?
- Mitä työ- ja toimintaprosesseja on hallittava nyt ja tulevaisuudessa?
- Mitä tietoa ja avaintaitoja työssä tarvitaan?
- Mitä työmenetelmiä on hallittava nyt ja tulevaisuudessa?
- Mitä työvälineitä - ja -materiaaleja on osattava käyttää?
- Mitä työturvallisuustekijöitä ja miten on hallittava?

Perusteprojekteissa ammattialakuvauksen pohjalta määritellään ammatti-

osaaminen eli ammattitaitovaatimukset tutkinto- ja koulutusohjelmakohtaisesti sekä tutkinnon osittain. Ammattitaitovaatimukset määritellään työelämässä vaadittavina tietoina, taitoina ja pätevyysinä. Perustutkintojen osalta määritellään sekä ammattialalla vaadittava perusosaaminen että koulutusohjelmakohtainen erikoisosaaminen sekä tulevaisuudessa tarvittavin osin myös ns. muu vaativampi osaaminen. Muu vaativampi osaaminen parantaa tutkinnonsuorittaneiden työllistymismahdollisuuksia jollakin erityisosaamista vaativalla alueella.

Opinnot on siis jäsennetty työelämän toimintakokonaisuuksittain. Opintojen tavoitteet eli ammattitaitovaatimukset on määritelty työelämässä vaadittavana osaamisena, jolla ymmärretään työ- ja toimintaprosessien, työmenetelmien, työvälineiden ja -materiaalien hallintaa sekä työturvallisuuden, avaintaitojen ja työssä vaadittavan tietoperustan hallintaa. Sen sijaan opetussisällöt ja -opetusmenetelmät määritellään koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa.

Tällainen työelämälähtöinen tutkintojen, tutkinnon osien ja opintojen suunnittelu on merkinnyt sitä, että ammatillisessa koulutuksessa on jo kauan sitten luovuttu oppiainejakoisista opetussuunnitelmista ja siirrytty työelämän toimintakokonaisuuksien pohjalta suunniteltuihin opintoihin. Tämä on ollut välttämätöntä myös työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamiseksi työelämässä.

Lopuksi

Laadullisen ennakkoinnin kehittäminen systemaattiseksi ja jatkuvaksi toiminnaksi on erittäin tärkeää. Määrällisen ennakkoinnin ja laadullisen ennakkoinnin metodiikan ja käytännön toteutuksen yhteensovittamista ollaan lisäämässä. Osaamistarpeiden ennakointimenetelmien, -prosessien kehittämistä ja osaamistarpeiden ennakkoinnin voimavarojen lisäämistä tarvitaan pikaisesti. Klusteriennakkoinnin vahvistaminen on yhä tarpeellisempaa, jotta ammattialojen yhteiset ja ammatilliset yli menevät ammattitaitovaatimukset voidaan ottaa tutkinnoissa ja opetussuunnitelman perusteissa huomioon. Edellä todetut kysymykset ovat koulutus- ja osaamistarpeiden ennakkoinnin kehittämisessä painoalueina myös alkavalla ESR-kaudella 2007 - 2013.

Tulevaisuudessa yhtenä haasteena on parantaa myös koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen omia ennakointivalmiuksia. Lankisen raportissa (2007) korostetaan koulutuksen järjestäjien (yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien) vastuuta työelämän muutosten ennakkoinnista. Raportin mukaan myös koulutuksen järjestäjillä tulee olla aktiivinen rooli työelämän osaamistarpeiden huomioon ottamisessa ja alueiden kehittämisessä. Koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen rooli on keskeinen silloin kun tarvitaan työkaluja reagoida ja sopeuttaa koulutustoimintaa työelämän muutokseen. Toimiva ennakointi auttaa aikaisessa vaiheessa tunnistamaan muutoksia ja hahmottamaan vaihtoehtoisia tulevaisuudenkuvia sekä mahdollisia kehityspolkuja.

Lähteet

Ensti-tietopalvelu. www.oph.fi/info/ensti.

Lankinen, T. 2007. Opetushallituksen asema, rooli ja tehtävät sekä koulutustoimialan ohjaus muuttuvassa toimintaympäristössä. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:46. Helsinki: Opetusministeriö.

Opetusministeriö. 2007a. Koulutus ja tutkimus 2007 - 2012. Alustava laskelma koulutustarjonnan tavoitteista vuodelle 2012. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:26. Helsinki: Opetusministeriö.

Opetusministeriö. 2007b. Koulutus ja tutkimus 2007 - 2012. Luonnos 29.6.2007. Helsinki: Opetusministeriö.

Työministeriö. 2007. Työvoima 2025. Työpoliittinen tutkimus 2007:325. Helsinki: Edita.